

Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

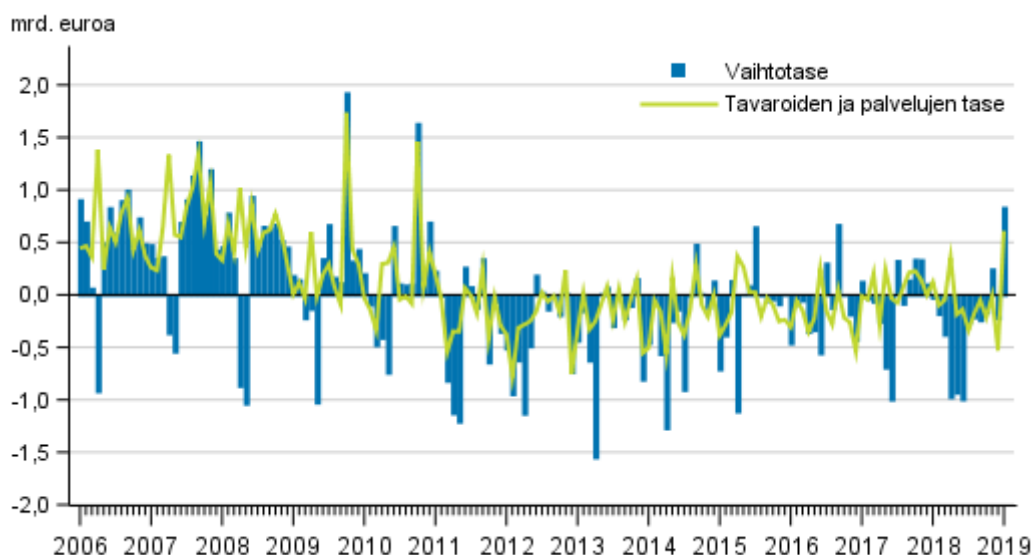
2018, 4. neljännes, tammikuu

Vaihtotase alijäämäinen neljännellä neljänneksellä, ulkomainen nettovarallisuusasema negatiivinen

Korjattu 25.3.2019. Korjatut kohdat on merkitty punaisella.

Vaihtotase oli alijäämäinen vuoden 2018 neljännellä neljänneksellä. Maksutaseen mukaisen tavaraviennin arvo kasvoi 5 prosenttia ja palveluviennin arvo 5 prosenttia. Tavaroiden ja palveluiden nettovienti pysyi alijäämäisenä tuonnin kasvaessa vientiä voimakkaammin. Vaihtotaseen alijäämää hillitsi ensitulon tilin positiivisuus. Ulkomainen nettovarallisuusasema **pysyi negatiivisena**. Tiedot käyvät ilmi Tilastokeskuksen maksutase ja ulkomainen varallisuusasema -tilastosta.

Vaihtotase ja tavaroiden ja palvelujen tase

Vaihtotase

Vuoden 2018 neljännellä neljänneksellä vaihtotase oli 0,1 miljardia euroa alijäämäinen. Tavaroiden ja palvelujen tase oli 0,8 miljardia euroa alijäämäinen. Vaihtotaseen alieristä ensitulon tili oli 1,2 miljardia euroa ylijäämäinen ja tulojen uudelleenjaon tili 0,6 miljardia euroa alijäämäinen.

Tavarat ja palvelut

Maksutaseen mukainen kauppataase oli 0,1 miljardia euroa alijäämäinen vuoden 2018 neljännellä neljänneksellä. Edellisen vuoden vastaavalla neljänneksellä kauppataaseen ylijäämää kertyi 0,3 miljardia euroa. Palvelutase oli 0,7 miljardia euroa alijäämäinen vuoden 2018 neljännellä neljänneksellä. Palvelutaseen heikentymiseen vaikutti erityisesti televiestintä-, tietojenkäsittely- ja tietopalveluiden sekä muiden liike-elämän palveluiden tuonnin vahvistuminen verrattuna edellisen vuoden vastaavaan neljännekseen. Tosin vuoden 2017 neljännen neljänneksen muiden liike-elämän palveluiden vienti oli poikkeuksellisen korkea.

Maksutaseen mukainen tavaravienti oli 16,2 miljardia euroa vuoden 2018 neljännellä neljänneksellä eli tavaravienti vahvistui 5 prosenttia edellisen vuoden vastaavasta ajanjaksosta. Tavaratuonti nousi 16,3 miljardiin euroon, 8 prosenttia vuoden takaisesta. Vuoden 2018 neljännellä neljänneksellä palveluvienti kasvoi 5 prosenttia ja palvelutuonti 15 prosenttia verrattuna edellisen vuoden vastaavaan neljännekseen. Palveluvienti nousi 7,9 miljardiin euroon ja palvelutuonti 8,6 miljardiin euroon ja näin ollen palvelutase oli jälleen alijäämäinen.

Tarkemmat maksutaseen mukaiset vienti- ja tuontiluvut palveluerittäin ja alueittain löytyvät [tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastosta](#) vuodesta 2015 alkaen. Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastossa on myös eritelty Tullin lukuihin tehtävät lisäykset ja poistot, joiden avulla päästään maksutaseen mukaiseen tavarakauppaan.

Ensitulo neljännellä neljänneksellä

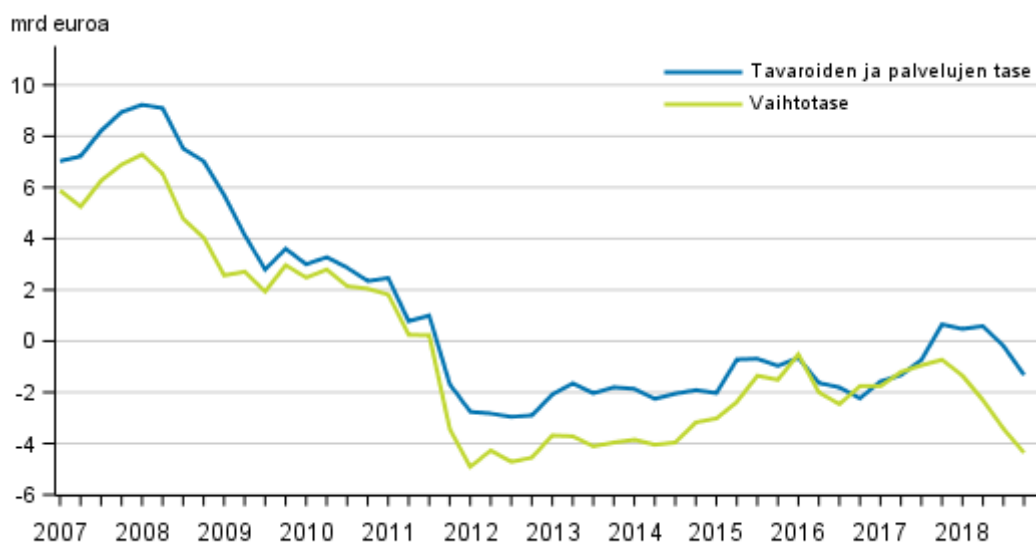
Ensitulon tili oli 1,2 miljardia euroa ylijäämäinen vuoden 2018 neljännellä neljänneksellä. Ensitulon tili pitää sisällään Suomesta ulkomaille maksetut ja ulkomailta Suomeen maksetut palkansaajakorvaukset, sijoitustulot ja muun ensitulon. Ensitulon ylijäämä johtui pääasiassa sijoitustuloista, joihin luetaan mm. pääomakorvaukset, kuten korot ja osingot. Sijoitustuloja maksettiin Suomeen nettomääräisesti 1,0 miljardia euroa vuoden 2018 neljännellä neljänneksellä.

Tulojen uudelleenjaon tili oli 0,6 miljardia euroa alijäämäinen vuoden 2018 neljännellä neljänneksellä.

Vaihtotase ylijäämäinen tammikuussa 2019

Vaihtotase oli tammikuussa 0,8 miljardia euroa ylijäämäinen. Maksutaseen mukainen tavaraviennin arvo kasvoi 11 prosenttia vuodentakaisesta. Vaihtotaseen alieristä kauppataase ja ensitulon tili olivat ylijäämäisiä. Maksutaseen mukainen palvelutase ja tulojen uudelleenjaon tili olivat alijäämäisiä.

Vaihtotase ja tavaroiden ja palvelujen tase, 12 kk liukuva summa

Rahoitustase ja ulkomainen nettovarallisuusasema

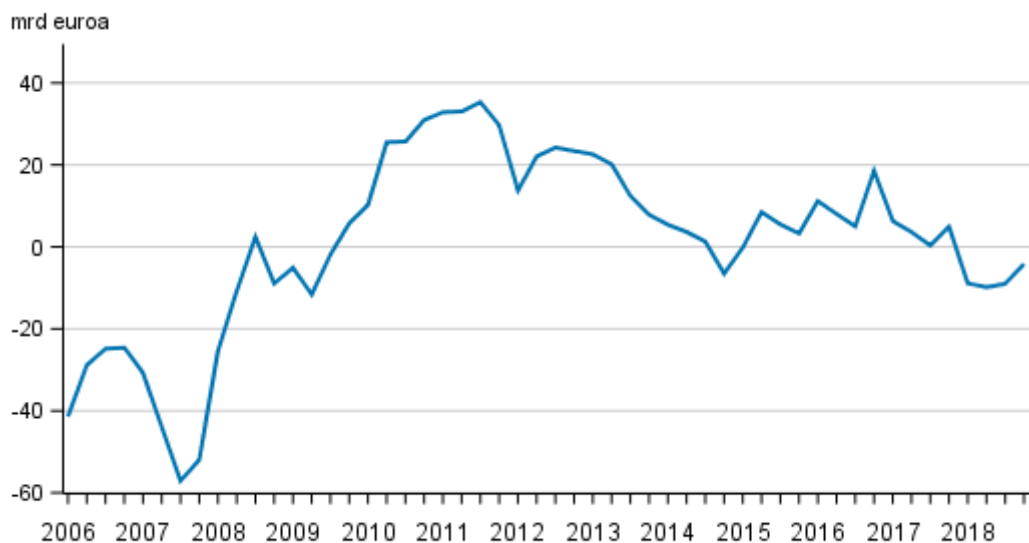
Ulkomainen nettovarallisuusasema vahvistui edelliseltä neljännekseltä

Vuoden 2018 neljännen neljänneksen lopussa Suomella oli bruttosaamisia ulkomailta 730,6 miljardia euroa ja bruttovelkoja ulkomaille 741,5 miljardia euroa. Ulkomainen nettovarallisuusasema, eli saamis- ja velkakannan erotus, oli siten 4,2 miljardia euroa negatiivinen, kun velkoja oli saamia enemmän. Nettovarallisuus vahvistui verrattuna edellisen vuosineljänneksen loppuun, jolloin ulkomainen nettovarallisuusasema oli -9,0 miljardia euroa. Suomen ulkomaiset saamiset ja velat ovat kasvaneet neljänneksen aikana huomattavasti merkittävän yritysjärjestelyn seurauksena.

Sektoreittain tarkasteltuna ulkomaiseen nettovarallisuusasemaan vuoden 2018 neljännellä neljänneksellä vaikuttivat heikentävästi useat sektorit, kuten sijoitusrahastot ja työeläkelaitokset. Päinvastaista kehitystä esiintyi lähinnä muilla rahalaitoksilla ja yrityksillä. Rahoitusvaateista merkittävää kasvua Suomen ulkomaisissa saamisissa oli mm. talletuksissa ja johdannaisissa ja veloissa mm. joukkovelkakirjalainoissa ja johdannaisissa.

Ulkomaisten suorien sijoitusten bruttosaamiset neljännen vuosineljänneksen lopussa olivat 151,4 miljardia euroa ja vastaavat velat olivat 117,0 miljardia euroa, minkä seurauksena suorien sijoitusten nettovarallisuusasema oli 34,4 miljardia euroa positiivinen neljännen neljänneksen lopussa.

Ulkomainen nettovarallisuusasema neljänneksittäin (Korjattu 25.3.2019)

Muiden rahalaitosten nettovarallisuusasema vahvistui

Yrityssektorin nettovarallisuusasema parani vuoden 2018 viimeisellä neljänneksellä verrattuna edelliseen neljännekseen, ollen -84,7 miljardia neljännän neljänneksen lopussa. Sekä yrityssektorin saamiset että velat olivat laskussa, mutta velat laskivat huomattavasti enemmän. Suurin vaikutus nettovarallisuusaseman paranemiseen oli arvopaperisijoituksilla, joiden velkakanta laski neljänneksen aikana 11,8 miljardia euroa 94,1 miljardiin euroon. Yrityssektorin suurimmat saamiset ulkomailta keskittyvät suoriin sijoituksiin. Näitä saamia yrityssektorilla oli 117,7 miljardia ja velkoja vastaavasti 100,8 miljardia euroa. Suorien sijoitusten nettovarallisuusasema oli yrityssektorin osalta 16,9 miljardia positiivinen.

Muiden rahalaitosten nettovarallisuusasemassa tapahtui vuoden 2018 kolmannen ja neljännän neljänneksen välillä merkittävän yritysjärjestelyn seurauksena selkeä muutos kun -147,6 miljardista päädyttiin **-107,0** miljardiin. Muihin rahalaitoksiin lasketaan talletuspankit ja muut luottolaitokset. Muutokset näkyivät ensisijaisesti arvopaperisijoituksissa ja muissa sijoituksissa, joihin kuuluvat esimerkiksi konsernin ulkopuoliset lainat, talletukset ja kauppaluotot. Muiden rahalaitosten saamiset ulkomailta kasvoivat 82,4 miljardista **227,4** miljardiin. Suurimmat saamiset olivat talletuksissa ja johdannaisissa. Johdannaiset olivat myös veloissa suurimpien nousijoiden joukossa joukkovelkakirjalainojen ohella.

Sijoitusrahastosektorin nettovarallisuusasema laski 5,5 miljardia, ollen neljännän neljänneksen lopussa 50,8 miljardia positiivinen. Sijoitusrahastojen suurimmat saatavat ja velat suhteessa ulkomaihin ovat arvopaperisijoituksissa ja nettovarallisuusaseman laskusta suurin osa selittyikin noteerattujen osakkeiden negatiivisella arvonmuutoksella.

Julkisyhteisöistä suurimmat nettosaamiset ulkomailta on sosiaaliturvarahastoilla, 139,9 miljardia euroa. Näistä suurin osa koostui arvopaperisijoituksista, joiden negatiiviset arvonmuutokset vaikuttivat merkittävästi nettosaamisten laskuun. Nettosaamiset ulkomailta olivat 3,8 miljardia pienemmät kuin edellisellä neljänneksellä. Valtionhallinnon nettovarallisuusasema sen sijaan on negatiivinen ja oli neljännän neljänneksen lopussa -78,3 miljardia euroa. Valtionhallinnon suurimmat velat ulkomaille ovat arvopaperisiin kuuluvia joukkovelkakirjalainoja, joiden määrä pysyi neljänneksellä lähes ennallaan.

Kotitaloussektorilla ja kotitalouksia palvelevilla voittoa tavoittelemattomilla yhteisöillä oli ulkomaisia saatavia kolmannen neljänneksen lopussa 11,3 miljardia euroa, joista suurin osa erilaisia arvopaperisijoituksia. Näiden sektoreiden nettovarallisuusasema laski neljänneksen aikana 4,4 miljardia

euroa johtuen pääsääntöisesti merkittävän yritysjärjestelmän vaikutuksista ulkomaisiin saataviin sekä arvopapereiden yleisestä negatiivisesta arvonmuutoksesta neljänneksen aikana. Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt myös vähensivät omistuksiaan ulkomaisissa noteeratuissa osakkeissa.

Rahoitustase tammikuussa 2019

Tammikuussa pääomaa virtasi nettomääräisesti Suomeen 3,3 miljardia euroa. Rahoitustaseen alieristä pääomaa virtasi ulkomailta Suomeen nettomääräisesti eniten arvopaperisijoituksina. Suomesta ulkomaille pääomaa virtasi nettomääräisesti eniten muina sijoituksina.

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain 2018, milj. euroa.....	7
Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2018, milj. euroa.....	8
Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2018, milj. euroa (Korjattu 25.3.2019)...	9
Liitetaulukko 4. Maksutase, milj. euroa.....	10
Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema.....	11

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain 2018, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2017/Q4	2018/Q1	2018/Q2	2018/Q3	2018/Q4
Tulot	1. Vaihtotase	27121	26151	27373	25996	28668
	1.1 Tavarat	15397	15403	16283	15294	16183
	1.2 Palvelut	7477	6572	6567	6832	7873
	1.3 Ensitulo	3954	3829	4262	3571	4288
	1.4 Tulojen uudelleenjako	292	347	261	299	323
Menot	1. Vaihtotase	26325	26744	30278	26719	28806
	1.1 Tavarat	15088	15105	15323	15466	16257
	1.2 Palvelut	7415	6897	7500	7225	8556
	1.3 Ensitulo	3017	3709	6627	3180	3115
	1.4 Tulojen uudelleenjako	805	1033	828	848	878

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2018, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2017/Q4	2018/Q1	2018/Q2	2018/Q3	2018/Q4
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-37067	-14744	-24020	-5235	-42971
	S11 Yritykset	-12767	-8475	-11780	-7289	-11740
	S121 Keskuspankki	-27307	17207	-2673	5421	-22512
	S122 Muut rahalaitokset	9285	-8981	3201	8598	2355
	S123 Rahamarkkinarahastot	50	-183	-19	-197	4
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	234	2165	645	73	-1356
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	745	1143	-192	23	-339
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	-1825	51	-129	243	5
	S1311 Valtionhallinto	-7649	-8552	-5280	-5523	-4128
	S1313 Paikallishallinto	-61	27	-4	-4	-4
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	2458	-9467	-7903	-6675	-4590
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	-232	321	114	95	-667
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-32938	-10955	-23341	-3728
S11 Yritykset		-11778	-3887	-12796	-7852	-12267
S121 Keskuspankki		502	-984	993	-104	1068
S122 Muut rahalaitokset		-16870	14205	2488	15581	-19868
S123 Rahamarkkinarahastot		2	-10	7	-0	39
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		-128	286	370	501	44
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		-1283	2344	638	957	1489
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		279	154	122	133	49
S1311 Valtionhallinto		-2684	-9748	-6104	-6541	-3936
S1313 Paikallishallinto		151	-21	-42	7	-7
S1314 Sosiaaliturvarahastot		-1130	-13293	-9017	-6410	-6799
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	
Netto		S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-4129	-3789	-680	-1508
	S11 Yritykset	-989	-4588	1016	564	527
	S121 Keskuspankki	-27809	18191	-3666	5525	-23580
	S122 Muut rahalaitokset	26155	-23186	713	-6984	22223
	S123 Rahamarkkinarahastot	48	-173	-26	-196	-35
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	362	1879	275	-428	-1399
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	2029	-1201	-830	-934	-1828
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	-2104	-103	-251	110	-44
	S1311 Valtionhallinto	-4965	1196	824	1018	-192
	S1313 Paikallishallinto	-212	48	38	-11	3
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	3588	3826	1114	-266	2209
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	-232	321	114	95	-667

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2018, milj. euroa (Korjattu 25.3.2019)

		Vuosi/neljännes				
		2017/Q4	2018/Q1	2018/Q2	2018/Q3	2018/Q4
Korjattu 25.3.2019. Korjatut luvut on merkitty punaisella.						
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	626919	628979	635498	654755	741479
	S11 Yritykset	142725	141943	139382	140569	130704
	S121 Keskuspankki	68988	85943	83574	88655	66362
	S122 Muut rahalaitokset	79221	69295	74002	82376	227432
	S123 Rahamarkkinarahastot	2555	2366	2340	2138	2129
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	81606	81659	83212	84420	77045
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainajat	40601	42110	43248	45344	37358
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	31932	31552	31767	32079	30896
	S1311 Valtionhallinto	13054	12700	13199	12998	12204
	S1313 Paikallishallinto	732	744	741	745	681
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	150277	145853	149074	149749	145405
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	15227	14815	14958	15683	11264
Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	621978	637880	645335	663736	745665
	S11 Yritykset	225680	231537	234599	237579	215356
	S121 Keskuspankki	13274	12325	13130	12876	13571
	S122 Muut rahalaitokset	199183	213641	215026	229954	334436
	S123 Rahamarkkinarahastot	32	21	29	28	68
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	26719	26205	27037	28114	26218
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainajat	46747	49754	50625	52928	52902
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	1444	2998	3113	3236	3247
	S1311 Valtionhallinto	95134	93655	93514	91051	90457
	S1313 Paikallishallinto	4080	3963	3921	3928	3921
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	9685	3780	4341	4041	5491
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt
Netto	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	4941	-8901	-9837	-8981	-4186
	S11 Yritykset	-82955	-89595	-95217	-97010	-84652
	S121 Keskuspankki	55714	73618	70444	75779	52790
	S122 Muut rahalaitokset	-119962	-144346	-141024	-147578	-107004
	S123 Rahamarkkinarahastot	2524	2344	2311	2110	2062
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	54886	55454	56176	56305	50828
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainajat	-6146	-7644	-7377	-7584	-15544
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	30488	28554	28654	28842	27650
	S1311 Valtionhallinto	-82079	-80955	-80315	-78054	-78253
	S1313 Paikallishallinto	-3348	-3219	-3180	-3183	-3240
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	140592	142072	144733	145708	139914
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	15227	14815	14958	15683	11264

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 4. Maksutase, milj. euroa

	Vuosi 2018	12 kk:n liukuva summa	2019/01
1. Vaihtotase	-4 359	-3 491	840
1.1. Tavarat	1 012	1 558	704
1.2. Palvelut	-2 333	-2 392	-95
1.3. Ensitulo	-680	-334	411
1.4. Tulojen uudelleenjakso	-2 358	-2 323	-180
2. Pääomatase	164	162	13
3. Rahoitustase	-8 759	-4 215	3 326
3.1. Suorat sijoitukset	8 947	10 485	578
3.2. Arvopaperisijoitukset	-21 669	-23 996	-1 232
3.3. Muut sijoitukset	4 087	9 319	3 976
3.4. Johdannaiset	-70	165	140
3.5. Valuuttavaranto	-54	-188	-136
4. Virheelliset ja tunnistamattomat erät	-4 564	-886	2 474

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä

2) Taulukossa esitettävät arvot ovat nettovirtoja ajanjakson aikana

3) Rahoitustase = saamiset - velat

Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

1. Tilastotietojen relevanssi

1.1 Tietosisältö ja käyttötarkoitus

Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema muodostavat ulkomaisten tilastojen kokonaisuuden, joka kuvaa kansantalouden ulkoista tasapainoa sekä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja. Tilastoa voidaan käyttää analysoitaessa kansantalouden ulkoista tasapainoa, tai saamis- ja velkasuhteita, niiden rakennetta ja kehitystä, tai vertailtaessa niitä muihin maihin.

Maksutaseella tarkoitetaan tilinpitoasetelmaa, joka kuvaa järjestelmällisesti kansantalouden ja muun maailman väliset liiketoimet tietyltä ajanjaksolta sekä reaalityalouden että rahoituspuolen näkökulmasta. Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema ovat osa kansantalouden tilinpitojärjestelmää.

Maksutase kattaa liiketoimet, jotka tehdään kansantalouteen kuuluvien talousyksiköiden (kotimaassa asuvien) ja muuhun maailman kuuluvien talousyksiköiden (ulkomailla asuvien) kesken. Maksutase koostuu vaihto-, pääoma- ja rahoitustaseesta.

Ulkomaisen varallisuuden tilasto kuvaa rahoitustaseen pääomavirroista syntyneitä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja.

Maksutaseen ja ulkomaisen varallisuuden tilastojen laadinnassa noudatetaan IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) ohjeita ja suosituksia. Euroopassa maksutasetilastointia ohjeistavat Euroopan keskuspankki (rahoitustase) ja Eurostat (vaihtotase).

Maksutasetilastointi perustuu Suomen lakisääteisiin velvoitteisiin tuottaa ja raportoida maksutasetilastoa Euroopan keskuspankille (EKP) (EKP:n suuntaviivat EKP/2011/23) ja Euroopan yhteisöjen tilastotoimistolle Eurostatille (Euroopan komission asetus N:o 555/2012) sekä Kansainväliselle valuuttarahastolle (IMF).

Maksutasetta on julkaistu vuodesta 1922 lähtien, vuodesta 1948 maksutasetta on laadittu IMF:n maksutasekäsikirjan mukaisesti.

1.2 Keskeiset käsitteet ja luokitukset

Maksutasetilaston järjestelmä käyttää kuvauksessaan seuraavia tilastoyksiköitä ja niiden ryhmittelyjä

- taloudellinen alue
- institutionaaliset yksiköt ja sektorit
- Suomessa asuva, Ulkomailla asuva (residence)
- virrat ja varannot

Käytetyt luokitukset liittyvät tilastoyksiköihin:

- institutionaalinen yksikkö- ja sektoriluokitus
- rahoitusvaateiden luokittelu

Maksutasetilaston keskeisiä käsitteitä ovat :

- **Vaihtotase** kuvaa ulkomaisten taloustoimien, kuten tavaroiden ja palvelujen ulkomaankaupan, ensitulojen ja tulojen uudelleenjaon, vaikutusta kansantuloon ja kansantalouden säästämisen ja investointien väliseen tasapainoon.
- **Kauppataase** kuvaa tavaroiden ulkomaankaupan tasapainoa viennin ja tuonnin osalta.
- **Rahoitustase** kuvaa vaihtotaseen alijäämän rahoitusta tai ylijäämän sijoittamista ulkomaille ja koostuu suorista sijoituksista, arvopaperisijoituksista, muista sijoituksista, johdannaisista sekä keskuspankin valuuttavarannon muutoksista.
- **Ulkomainen (netto)varallisuusasema** kertoo rahoitussaamisten ja velkojen arvon ja rakenteen tilastointiajanjakson lopussa.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Maksutasetilaston laatimiseen käytetään suoraa tiedonkeruuta ja muista taloustilastoista johdettua tietoa. Tulli kerää tiedot tavaroiden ulkomaankaupasta sekä julkaisee ulkomaankauppatilastot. Tilastokeskus kerää tiedot palvelujen kansainvälisestä kaupasta, tulojen uudelleenjaosta ja pääomansiirroista sekä tiedot rahoitustaseen, pääomakorvausten ja ulkomaisen varallisuuden tilastointia varten. Seuraavaksi esitellään maksutaseen alaerien eri tietolähteet ja laadintamenetelmät.

2.1 Vaihtotase

2.1.1 Kauppatase

Maksutasetilastoinnissa tavarantuonnin arvot muutetaan Tullin ulkomaankauppatilaston cif-määräisistä tuonnin arvoista maksutaseen fob-määräisiksi arvoiksi, jolloin rahdin ja vakuutuksen osuus tavarantuonnista siirretään kuljetusmenoihin. Lisäksi Tullin ulkomaankauppatilaston tuontiin lisätään alustoimitukset, joihin kuuluvat muun muassa satamissa ja terminaaleissa hankitut tavarat ja polttoaineet. Maksutasetilastoinnin maittain jaetuissa tavarakauppatiedossa vienti on tilastoitu määrämaan mukaan, tuonti EU-alueelta lähetyksien mukana.

Tulli kerää kaikki tavarakaupan tilastoinnissa tarvittavat tiedot. Tiedot Suomen kaupankäynnistä EU:n ulkopuolisten kanssa saadaan tullausjärjestelmästä. EU:n sisäisestä kaupasta tuojat ja viejät ilmoittavat kuukausittain Intrastat-järjestelmän mukaiset tilastotiedot Tullille.

2.1.2 Palvelut

Palveluerissä käytetään Tilastokeskuksen keräämää tietoa matkailun, kuljetuksen ja muiden palvelujen kaupan erilliskyselyistä.

Palvelut, matkailu

Matkailuerään tilastoidaan kaikki muut matkasta aiheutuvat menot kuin maiden väliset kuljetukset, jotka luetaan kuuluvaksi kuljetuserään. Matkailuerään kuuluviksi luetaan myös risteilyistä, kausi- ja rajatyöntekijöistä sekä ulkomaisesta opiskelusta ja sairaudenhoidosta aiheutuneet menot.

Palvelut, kuljetus

Kuljetuksista valtaosa on merikuljetusrahtimenoja ja alusten maksamia ahtaus-, satama-, väylä- ja luotsimenoja. Merikuljetusrahtitulot ovat suomalaisten varustamojen ulkomaisten tavaroiden kuljetuksista ansaitsemia tuloja. Vastaavat menot ovat ulkomaisille kuljettajille maksettuja merikuljetusmenoja. Huomattava kuljetustuloerä on ulkomaisilta matkailijoilta saatu kuljetustulo, joka jakautuu merikuljetustuloon ja lentokuljetustuloon. Vastaavat menot ovat suomalaisten ulkomaisille kuljetusyrityksille maksamia menoja.

Palvelut, muut palvelut

Muihin palveluihin luetaan vakuutus- ja rahoituspalvelut, posti- ja telekommunikaatiopalvelut, rakennuspalvelut, tietotekniikka- ja informaatiopalvelut, rojaltit ja lisenssimaksut, muut liike-elämän palvelut sekä henkilökohtaiset, kulttuuri- ja virkistyspalvelut.

Tiedot ulkomaisista vakuutustuloista ja -menoista saadaan Finanssivalvonnan toteuttamasta vuosikyselystä. Kyselyssä ovat mukana kaikki Suomessa vakuutuksia myyvät yritykset. Tavaravakuutusta koskevat tiedot perustuvat pääosin Tullin määrävuosittain toteuttaman tavarakaupan rahti- ja vakuutuslaskutuksen tuloksiin. Lisäksi suomalaisilta yrityksiltä tiedustellaan palvelukyselyn yhteydessä niiden ulkomailta hankkimia vakuutuspalveluja.

2.1.3 Ensitulo: palkansaajakorvaukset ja pääomakorvaukset

Tuotantotekijäkorvauksiin luettavat palkat ja palkkiot sisältävät maksut ammattipalveluista ja muut henkilökohtaiset palkat ja palkkiot sekä työnantajan sosiaalivakuutusmaksut. Nämä tiedot saadaan verottajan maksuunpanotilastosta ja rajoitetusti verovelvollisten aineistosta.

Pääomakorvaukset tilastoidaan pääosin Tilastokeskuksen maksutasekyselyjen mukaisesti ja tiedot pääomakorvauksista laaditaan sijoituslajeittain.

2.1.4 Tulojen uudelleenjako

Vastikkeettomat tulonsiirrot jaetaan yksityisiin ja julkisiin. Yksityisten tulonsiirtotietojen laadinnassa on käytetty apuna historiallista aineistoa, hallinnollista budjettitietoa, asiantuntija-arviota sekä muiden yksityisten tulonsiirtojen tapauksessa vakuutuspalveluja koskevaa kyselyä.

2.2. Pääomatase

Pääomansiirtojen tilastotiedot perustuvat Tilastokeskuksen käytössä oleviin hallinnollisiin aineistoihin, pääasiassa valtion tilinpäätökseen.

Vaihtotaseen ja pääomataseen puuttuvien kuukausi- ja neljännesvuositietojen arviointi

Palveluerien kuukausittaiset ennakoarviot tehdään rakenteellisiin aikasarja- ja indikaattorimalleihin perustuvaa menettelyä käyttäen. Siinä estimoitavaa palvelukauppaa tarkastellaan osana koko ulkomaankauppaa. Neljännesvuositilastot jaetaan kuukausille.

Tietoja korjataan kahdessa vaiheessa, ensin neljännesvuosittain, kun saadaan tilastotiedot matkailusta, kuljetuksesta ja muista palveluista. Toinen revisio ajoittuu vuosittain syyskuuhun, kun muiden palvelujen vuosikyselyn tulokset valmistuvat.

Pienten erien osalta, kuten palkkojen, yksityisten tulojen uudelleenjaon ja pääomansiirtojen, joissa tieto saadaan vuosittain, kuukausiarviot perustuvat pääsäännön mukaan edellisen vuoden tasoon, joka on jaettu tasan kuukausille.

2.3 Rahoitustase ja ulkomainen varallisuusasema

Maksutasekyselyjä on kolmentyyppisiä:

1. Tilastokeskuksen rahoitussaamisten ja -velkojen neljännes- ja vuosikyselyt, joilla kerätään tiedot saamisten ja velkojen varannoista ja niiden muutoksista (netto), arvostuseristä sekä vastaavista koroista ja osingoista sektoreittain.
2. Suomen Pankin tilinhoitajayhteisöille (kotimaiset arvopaperien säilyttäjät) suunnattu kuukausittainen arvopapereiden säilytyskysely.
3. Suomen Pankin kuukausikysely ulkomaisista arvopaperisaamisista ja -veloista.

Lisäksi Suomen Pankki kerää tietoja maksutasetta varten myös EKP:n rahalaitosten ja sijoitusrahastojen tasetiedonkeruiden yhteydessä.

Tilastointijärjestelmän peruseriaatteena on kysely suoraan tiedon lähteeltä eli sijoitus- tai rahoituspäätöksiä tekevilta institutionaalisilta yksiköiltä. Maksutasekyselyt ovat luonteeltaan kokonaistutkimuksia, joista pienet yritykset on jätetty pois. Pienet yritykset huomioidaan menetelmällisesti.

Rahoitussaamisten ja -velkojen kuukausitiedot estimoidaan hyödyntäen indikaattoreita ja aiempia neljännesvuositietoja. Tiedot täsmäytetään, kun uusi neljännes valmistuu tai aiempia neljänneksiä revisoidaan.

Yrityssektorin kyselyjen kehikot määritellään Tilastokeskuksen yritys- ja yhteisörekisterin perusteella. Yritysrekisterissä on tiedot noin 300 000 yhteisöstä sekä merkintä ulkomaalaisomistuksesta. Lisäksi rekisterissä on lisätietona luettelo yrityksistä, joilla on ulkomaisia tytäryrityksiä. Kehikkoja täydennetään verohallinnolta saatavien 15 000 suurimman yrityksen tasetietojen sekä kyselyistä saatujen tietojen perusteella. Yrityssektorin maksutasekyselyihin otetaan mukaan sellaiset yritykset, joiden ulkomaisten saamisten ja velkojen ennakoitaan näiden tietolähteiden perusteella olevan suurimpia. Käytännössä kuukausikyselyn piirissä on viime vuosina ollut noin 90–140 yritystä ja vuosikyselyissä yhteensä noin 1 000–1 200 yritystä.

Rahalaitosten ja sijoitusrahastojen määritelmien ulkopuolelle jäävät muut rahoitussektorin toimijat valitaan maksutasekyselyihin Finanssivalvonnan tietojen, verohallinnon tasetietojen ja yritysrekisterin avulla samalla tavalla kuin yrityssektorin tapauksessa.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Maksutasetilastojen laadun ylläpitämiseksi ja parantamiseksi on kiinnitetty huomiota käytännön kyselykehikkojen määrittelyyn ja rekisterien tarkkuuteen. Tilastointiin vaikuttavat rahoitusmarkkinoiden ja yrityssektorin institutionaaliset muutokset on pyritty ottamaan huomioon. Rahoitustaseessa työeläkelaitosten nopeasti kasvava ulkomainen sijoitustoiminta on muuttanut pääomanliikkeiden sektorirakennetta. Yritysten ulkomailla olevat rahoituskeskukset lisäävät yritysten sisäisten, suoriin sijoituksiin tilastoitavien lyhytaikaisten pääomanliikkeiden vaihtelua. Monikansallisten pankkikonsernien sisäiset pääomavirrat näkyvät erityisesti muissa sijoituksissa. Yrityskaupat aiheuttavat suuria heilahteluja niin suoriin sijoituksiin kuin arvopaperisijoituksiinkin. Tietojen oikeellisuutta ja tarkkuutta tarkastellaan säännöllisesti. Paljon otantavirhettä tärkeämpiä virhelähteitä ovat kehikkovirhe ja mittausvirhe. Kehikkovirhettä syntyy rekisterien jälkeenjääneisyydestä, kun kaikkia vastaajia ei löydetä, ja mittausvirhettä vastaajien tulkitessa väärin kyselyn tiedonantovaatimusta. Suomen tilastot ovat herkkiä juuri kehikko- ja mittausvirheiden suhteen, koska Suomessa on kansantalouden kokoon verrattuna erittäin suuria kansainvälisiä yrityksiä.

Maksutaseen tilastovirhe

Maksutaseen kahdenkertaisen kirjanpidon periaatteiden mukaisesti maksutaseen osatekijöiden, eli vaihtoja pääomataseen ja rahoitustaseen summa on nolla. Käytännössä loppusumma on yleensä positiivinen tai negatiivinen luku.

Virheelliset ja tunnistamattomat erät kokonaisuutena ovat kaikkien maksutaseen erien virheiden ja puuttuvien tietojen nettosuure.

Laskennallisesti virhetermillä saatetaan kirjausten yhteenlaskun loppusumma keinotekoisesti nollassa, eli termi on itseisarvoltaan yhtä suuri mutta erimerkkinen kuin muutoin lopputuloksena oleva luku. Tilastovirhe on suhteellisesti suurempi kuukausi- ja neljännesvuositilastossa kuin vuositasolla, koska jälkimmäisessä tarkastelussa monet ajoituserot häviävät. Suurten kansainvälisten yritysten ulkomaiset liiketoimet aiheuttavat tilastoihin huomattavaa vaihtelua, ja niiden liiketoimien vastaerät eivät rahaliiton oloissa välttämättä tule näkyviin Suomen maksutasetilastossa. Lisäksi ajoituserot kirjauksissa saattavat näkyä suurina tilastovirheinä tai peräkkäisinä suurina erimerkkisinä tilastovirheinä.

Vuosikyselyihin perustuvat tiedot arvioidaan tilastovuoden kuukausi- ja neljännesvuosiennakkotilastoihin. Siten tietojen saanti täydentyy ajan mittaan, mikä saattaa johtaa huomattaviin korjauksiin tilastoissa. Suurimmat korjaukset ovat johtuneet yritysten voitonjakotietojen ja uudelleen sijoitettuja voittoja koskevien tietojen saamisesta käyttöön vasta tilastovuotta seuraavan vuoden syksyllä. Tulli korjaa kuukausittaisia ulkomaankauppatietoja vähitellen tilastovuotta seuraavan vuoden kevääseen saakka. Sen sijaan palvelujen ulkomaankaupan käsitteen ja tilastoinnin tarkentaminen on johtanut palveluerien tietojen merkittäviin tasotarkistuksiin 2000-luvulla.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Kuukausittainen maksutase julkaistaan noin 6 viikon kuluttua tilastokuukauden päättymisestä heti ulkomaankauppatilaston julkaisemisen jälkeen. Kunkin kuukausitiedotteen yhteydessä korjataan myös edellisen kuukauden tiedot. Kuukausitilastoihin arvioidaan neljännesvuosittain ja vuosittain kerättävät tiedot. Laajemmat vuositiedot valmistuvat noin 10 viikossa. Vuositiedot suorien sijoitusten vuosikyselystä ja muiden palvelujen kyselystä valmistuvat tilastovuotta seuraavan vuoden syksyyn mennessä, kun kaikki perustiedot on saatu. EKP:n ja Eurostatin korjausrytmin mukaan suurimmat korjaukset tehdään aina maaliskuun ja syyskuun lopussa. Tuolloin korjataan kaikki edellisen vuoden kuukausi- ja neljännesvuositiedot, jotta ne saadaan yhteneviksi korjattavien vuositason lukujen kanssa. Myös päättynyttä vuotta edeltävän vuoden tietoja korjataan. Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

5. Tietojen saatavuus ja selkeys

Maksutasetiedot julkaistaan Tilastokeskuksen verkkosivulla. Tilastokeskus julkistaa kuukausittain maksutasetiedotteen ja neljännesvuosittain yksityiskohtaisemmat maksutaseen, ulkomaisen varallisuuden

sekä ulkomaisen bruttovelan tiedot. Vuositiedot julkaistaan neljännesjulkaisuiden yhteydessä. Vaihtotaseen palveluiden erittelyt ja alueittaiset tiedot löytyvät neljänneksittäin tavaroiden ja palveluiden julkaisusta tilastovuodesta 2013 alkaen. Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankaupan tilasto on maksutaseen laajennus, joka julkaistaan aina samana päivänä maksutaseen neljännesjulkaisun kanssa.

6. Tietojen vertailukelpoisuus

Maksutasetilastoa laaditaan kansainvälisten tilastostandardien ja IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) mukaisesti, mikä takaa tilaston vertailukelpoisuuden. Sekä OECD että IMF ovat julkaisseet uudistetut tilastointistandardinsa. Uusien standardien mukaisten tilastojen julkaisu alkoi Suomessa kesällä 2014.

7. Selkeys ja yhtenäisyys

Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema ovat osaksi muista tilastoista johdettu tilasto. Lähdetilastojen ja maksutaseen välillä on eroja muun muassa tiettyjen erien laskennoista tai käsitteiden määritelmistä johtuen. Esimerkkinä tällaisesta erästä on tavaroiden ulkomaankauppa.

Lisätietoja

Hanna Björklund 029 551 3296

Risto Sippola 029 551 3383

Vastaava tilastojohtaja:

Ville Vertanen

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tietopalvelu ja viestintä, Tilastokeskus
puh. 029 551 2220
www.tilastokeskus.fi

ISSN 2342-3463 (pdf)

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi